

LOV

SANDHED

RET

Runar Narvland

TRYGDERETT
I HØYESTERETT

GYLØENDAL

Trygderett i Høyesterett

RUNAR NARVLAND

Trygderett i Høyesterett

© Gyldendal Norsk Forlag AS 2023
1. utgave, 1. opplag 2023

ISBN 978-82-05-58539-3
Omslagsdesign: Kristin Berg Johnsen
Omslagsfoto: Gyldendal Akademisk
Layout: Bøk Oslo AS
Sats: Type-it AS, Trondheim 2023
Brødtekst: 10,5/15 pkt. Minion Pro
Papir: 90 g Amber Graphic
Trykk: Andvord Grafisk AS

Alle henvendelser om boken kan rettes til
Gyldendal Akademisk
Postboks 6730 St. Olavs plass
0130 Oslo

www.gyldendal.no/akademisk
akademisk@gyldendal.no

Det må ikke kopieres fra denne boken i strid med åndsverkloven eller avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Kopiering i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning og kan straffes med bøter eller fengsel.

Alle Gyldendals bøker er produsert i miljøsertifiserte trykkerier.
Se www.gyldendal.no/miljo

Forord

I mitt arbeid som rettsanvender på trygderettens område har jeg alltid hatt interesse av å holde oversikt over de avklaringer som har kommet fra landets høyeste domstol.

Hensikten med denne boka er å gi en tematisk oversikt over de dommer og kjennelser fra Høyesterett og dens utvalg av betydning på trygderettens område som jeg mener det er viktig å kjenne til. Jeg presenterer avgjørelsene med gjengivelse av de viktigste premissene, slik at leseren kan se hvordan dommerne i Høyesterett har resonnert seg fram til resultatet. For at framstillingen ikke skal bli for omfangsrik og utflytende, har jeg stort sett latt være å gjengi partenes anførsler, bortsett fra de steder hvor førstvoterende har gjentatt disse i sitt votum.

Dette er boka jeg gjerne skulle hatt som aktiv rettsanvender på trygderettens område.

Jeg vil takke Knut Brofoss, som støttet ideen om å skrive denne boka, og som senere kom med mange viktige innspill som fagfelle. Jeg vil likeledes takke min redaktør Ida Charlotte Grændsen for gode innspill. Takk til Åsta Mari Aune for god språkvask og til Kristin Preus for god hjelp med manuset. En stor takk også til min kone, Anne Høimyr, for gode faglige innspill og all mulig støtte underveis i prosjektet. Uten Anne ingen bok!

Lysaker, januar 2023
Runar Narvland

Innhold

KAPITTEL 1 INNLEDNING	13
KAPITTEL 2 TRYGDRETTIGHETERS GRUNNLOVSVERN	17
2.1 Innledning	17
2.2 Behovsprøving av forsørgingstillegg (HR-1996-76-B – Rt. 1996 s. 1415)	20
2.3 Opptjening av tilleggspensjon (HR-1996-77-B – Rt. 1996 s. 1440)	22
2.4 Innskjærping av vilkårene for ektefellepensjon (HR-2006-404-A – Rt. 2006 s. 262)	29
2.5 Underregulering av stortingspensjon (HR-2016-389-A)	31
KAPITTEL 3 DAGPENGER	37
3.1 Innledning	37
3.2 Dagpenger under permittering (HR-2014-656-A – Rt. 2014 s. 336)	38
3.3 Beregningsgrunnlaget for dagpenger – sluttvederlag (HR-2022-2433-A)	39
KAPITTEL 4 SYKEPENGER	43
4.1 Innledning	43
4.2 Arbeidsufør – uførhet «som klart skyldes sykdom»	44
4.2.1 Innledning	44
4.2.2 Mor sykmeldt på grunn av sønnens sykdom (HR-2018-2344-A)	45

4.2.3	Sykmeldt, men ikke arbeidsufør (HR-2019-2336-A)	49
4.3	Graderte sykepenger (HR-2021-2126-A)	51
4.4	Arbeidstakerbegrepet (HR-2016-589-A)	55
4.5	Sykepenger ved yrkesskade (HR-2019-1257-U)	57
KAPITTEL 5 ARBEIDSAVKLARINGSPENGER		59
5.1	Innledning	59
5.2	Nedsatt arbeidsevne (HR-2020-1193-A)	62
5.3	Aktivitetsplikten – når oppstår den? (HR-2019-557-U)	65
KAPITTEL 6 UFØRETRYGD		69
6.1	Innledning	69
6.2	Uføretidspunkt – betydningen av inntekt (HR-2005-664-A – Rt. 2005 s. 548)	72
6.3	Uførepensjon – attføringsvilkåret	77
6.3.1	Innledning	77
6.3.2	Attføring må være forsøkt (HR-2007-2151-A – Rt. 2007 s. 1815)	77
6.3.3	Hvordan forstås det skjerpede attføringskravet? (HR-2010-239-A – Rt. 2010 s. 113)	79
6.4	Ung ufør	81
6.4.1	Innledning	81
6.4.2	Ung ufør – kravet til dokumentasjon (HR-2007-1013-A – Rt. 2007 s. 899)	83
6.4.3	Ung ufør – forståelsen av §3-21 sjettede ledd (HR-2007-1014-A – Rt. 2007 s. 912)	86
6.4.4	Ung ufør – alvorlig sykdom og inntekt før uførhet (IFU) (HR-2021-2276-A)	88
KAPITTEL 7 YRKESSKADE		97
7.1	Innledning	97
7.2	Litt om årsaksbegreper	99
7.2.1	Betingelseslæren	99
7.2.2	Hovedårsakslæren	100
7.2.3	Fordelingsprinsippet	101
7.2.4	Hvilket årsaksbegrep gjelder hvor?	101

7.3	Det markerte ulykkesbegrepet	103
7.3.1	Innledning	103
7.3.2	Fotballskade (HR-2006-2107-A – Rt. 2006 s. 1642) .	103
7.3.3	Myggstikk (HR-2009-2379-A – Rt. 2009 s. 1619) ...	106
7.4	Det avdempede ulykkesbegrepet	107
7.4.1	Innledning	107
7.4.2	Skyggekjennelsen (HR-2005-2000-A – Rt. 2005 s. 1757)	108
7.4.3	Pallekjennelsen (HR-2007-1004-A – Rt. 2007 s. 882)	112
7.4.4	Musikklærerdommen (HR-2009-2380-A – Rt. 2009 s. 1626)	116
7.5	Ikke belastninger over tid	118
7.5.1	Innledning	118
7.5.2	Medieoffersyndrom (HR-2013-985-A – Rt. 2013 s. 645)	119
7.6	De bedriftsmessige vilkår	120
7.6.1	Innledning	120
7.6.2	Skadd og død på vei til dagens første oppdrag I (HR-2000-13-A – Rt. 2000 s. 220)	121
7.6.3	Skadd og død på vei til dagens første oppdrag II (HR-2000-60 – Rt. 2000 s. 1028)	123
7.6.4	Sosial utflukt – i arbeid? (gravøldommen) (HR-2004-556-A – Rt. 2004 s. 487)	125
7.6.5	Lege skadd under politiets pågrepelse (HR-2006-1587-A – Rt. 2006 s. 1129)	129
7.6.6	Akeulykke på faglig seminar (HR-2014-997-A – Rt. 2014 s. 513)	132
7.7	Årsakskravet i folketrygdloven §5-25 (HR-2006-1017-A – Rt. 2006 s. 735)	135
7.8	Full dekning av utgifter ved yrkesskade (HR-2007-831-A – Rt. 2007 s. 721)	140
KAPITTEL 8 YRKESSYKDOM		143
8.1	Innledning	143
8.2	Årsakskravet ved yrkessykdommer (HR-2005-634-A – Rt. 2005 s. 495)	145

8.3	Om årsakskravet i folketrygdloven §13-4 (HR-2012-1232-A – Rt. 2012 s. 929)	150
8.4	Matforgiftning under arbeidsreise i utlandet (HR-2009-2191-A – Rt. 2009 s. 1485)	153
8.5	Kvikksølvforgiftning hos tannlegeassistent (HR-2013-2590-A – Rt. 2013 s. 1642)	159
8.6	Prostatakreft hos brannmann (HR-2022-2178-A)	161
KAPITTEL 9 STØNAD TIL BIL		167
9.1	Innledning	167
9.2	Stønad til bil i gruppe 2 (HR-2010-1533-A – Rt. 2010 s. 1070)	168
KAPITTEL 10 VIRKNINGSTIDSPUNKT – ETTERBETALING – FORELDELSE		173
10.1	Innledning	173
10.2	Etterbetaling (erstatning) ut over tre år (HR-2002-508 – Rt. 2002 s. 1331)	174
10.3	Etterbetaling i inntil tre år – §22-13 sjuende ledd (HR-2004-22-A – Rt. 2004s. 2)	176
10.4	Foreldelse av krav på uføre-tjenestepensjon (HR-2014-2470-A – Rt. 2014 s. 1272)	179
KAPITTEL 11 ERSTATNING		185
11.1	Innledning	185
11.2	Sen saksbehandling (HR-2006-2007-A – Rt. 2006 s. 1519) ..	186
KAPITTEL 12 TILBAKEBETALING		191
12.1	Innledning	191
12.2	Tilbakebetaling på culpagrunnlag av foreldet krav (HR-2012-1818-A – Rt. 2012 s. 1444)	192
12.3	Tilbakebetaling i form av motregning av foreldet krav (HR-2019-1662-A)	195
12.4	Tilbakekreving – ulovfestede regler om skylddeling (HR-2020-1194-A)	198

12.5	Rentetillegg etter folketrygdloven §22-17 a (HR-2012-1228-A – Rt. 2012 s. 921)	203
12.6	EØS-rett – frifinnelse for trygdebedrageri (HR-2021-1453-S)	205
KAPITTEL 13 TJENESTEPENSJONER		211
13.1	Innledning	211
13.2	Uførepensjon fra Statens pensjonskasse – karens (HR-2019-1154-A)	212
KAPITTEL 14 PROSESSUELLE SPØRSMÅL MV.		217
14.1	Innledning	217
14.2	Partsinnsyn	217
14.2.1	Innledning	217
14.2.2	Partsinnsyn i sykehusjournal (Rt. 1977 s. 1035)	218
14.3	Domstolenes prøvingskompetanse	223
14.3.1	Innledning	223
14.3.2	Enkepensjon fra Statens pensjonskasse (HR-2015-2252-A – Rt. 2015 s. 1232)	224
14.3.3	Avslag på søknad om fri sakførsel – lagmannsrettens prøvingskompetanse (HR-2016-603-U)	226
14.3.4	Nye anførsler for lagmannsretten ved prøving av kjennelse fra Trygderetten (HR-2020-332-U)	228
14.4	Oversittelse av søksmålsfrist	230
14.4.1	Innledning	230
14.4.2	Oppfriskning for oversittet søksmålsfrist (HR-2013-2626-U – Rt. 2013 s. 1672)	230
14.4.3	Rettsferie stanser ikke søksmålsfristen (HR-2016-1052-A)	232
14.5	Domstolskontroll – ikke realitetsvedtak (HR-2000-1298 – Rt. 2001 s. 995)	234
14.6	Trygderettens utredningsplikt (HR-2012-2250-A – Rt. 2012 s. 1810)	237
14.7	Tidspunkt for prøving av faktum (HR-2008-897-A – Rt. 2008 s. 688)	239
14.8	Oppnevning av medisinsk sakkyndig (HR-2002-130 – Rt. 2002 s. 155)	242

14.9	Framlegging av legejournaler som bevis (HR-2009-1910-U – Rt. 2009 s. 1204)	244
14.10	Feilsendt stevning – spørsmål om fristoversittelse (HR-2005-391-U – Rt. 2005 s. 253)	246
14.11	Dekning av sakskostnader ved omgjøring av forvaltningsvedtak	248
14.11.1	Innledning	248
14.11.2	Sakskostnader – tredjemannsutgifter (HR-2020-1824-A)	249
14.11.3	Sakskostnader – forhold utenfor forvaltningens kontroll (HR-2021-2552-A)	251
14.12	Gjenopptak av sak avgjort ved rettskraftig dom (HR-2007-2-A – Rt. 2007 s. 1)	255
14.13	Rettskilder på folketrygdens område	258
14.13.1	NAV's rundskriv	258
14.13.2	Trygderettens praksis	259
14.13.3	EØS-retten og EFTA-domstolens praksis	260
KAPITTEL 15 OPPSUMMERING		263
KAPITTEL 16 DOMMER FRA HØYESTERETT – UTFALL I FORHOLD TIL TRYGDERETTEN OG LAGMANNSRETTEEN		265
KAPITTEL 17 DOMMER OG KJENNELSER FRA HØYESTERETT ...		271
KAPITTEL 18 DOMMER FRA HØYESTERETT – UTFALL FOR DEN PRIVATE PART I DE ULIKE INSTANSER		277
KILDER OG ANNEN NYTTIG LITTERATUR		283
STIKKORD		291